

Kuulake vaikust!

Püha Olavi kirik
detsembris 2022.
Foto Egon Erkmann

ANTS RAJANDO, VORMSI KOGUDUSE ÕPETAJA

**Jõulupühad on taas tulemas meie kodudesse, kooli ja kirikusse, tuleta-
des meelde juba lapsepõlvest tuttavaid lugusid ja pilte. Pühad tulevad
oma imelise valguse ja tähendusega.**

Pühakirja jõululugu räägib ajast enam kui kaks tuhat aastat tagasi ühel kaugel maal. Ometi on selles loos meile palju tuttavat. Tänapäevalgi toimuvad rahvaloendused, milleks enda kirja panemiseks ei ole küll tarvis kuhugi rännata. Selles loos on palju tuttavaid sõnu, nagu karjased, laut ja söim. Sõnade tähendus võib siiski olla eri aegadel ja eri kultuurides vägagi erinev.

Nii olid karjased tolaaegses Palestiinas julged ja tugevad mehed, kes suutsid karja kiskjate ja röövlike eest kaitsta. Pigem tänaste jahimeeste sarnased, mitte karjapoised nagu me oma rahva ajaloost ja kirjandusest mäletame. Ka sealsed laudad erinesid meile tuttavatest. Laut, kus jõululaps sündis, oli pigem tugeva kivimüüri kaitstud

karjaaed, millel katust ei olnudki, meenutades sellisena meie saare vanu katuseta laudamüüre.

Jeesus sündis avatud tähistaeva all, sest jõululapsele, Maarjale ja Joosepile ei leidunud kohta elumajas...

Pühakiri jutustab meile sedagi, milline oli jõululapse elutee. Pühakiri ütleb, et maailm, millesse Jeesus sündis, ei tundud teda ära ega võtnud teda seepärast vastu. Aga ometi leidis inimesi, kes võtsid ta vastu ja neile andis ta meelevalla saada Jumala lasteks.

Kui nüüd jõulud taas tulevad, on hea aeg küsida endalt, kas meie kodus on ruumi jõululapsele? Kas ootame tema tulekut? Kas ootame teda oma kogukonnas? Või ei ole meil mahti sellele mõeldagi oma

kiiretes askeldustes ja muredes. Tänapäeva inimese aja ja mõtlemiseks hädavajaliku vaikuse rõõvivad järjest rohkem erinevad tehnoloogiad – need erinevad silma- ja kõrvaklapid, mis pakuvad kiiret, mugavat ja odavat aseainet pea kõigile, mida inimene vajab. Me räägime küll järjest rohkem tervisliku toitumise ja eluviisi tähtsusest, aga kas me mõtleme sellele, millega me oma hinge ja vaimu igapäevaselt toidame. Kas tunne ära tänapäeva maailma kiskjad ja rõõvlid? Kas oskame enda ja oma laste südant nende eest kaitsta?

Kõik me vajame hädasti vaikust ja rahu enda ümber ja oma hinges, et mõista jõulude igavest tähendust. Et näha pimeduses imelist valgust ja kuulda vaikset küsimust: kas meie südames on kohta jõululapsele?

Soovin kõigile õnnistatud jõulurahu ja rõõmsat pühadeaega lähedaste keskel!

Vormsilasi soosiv piletisüsteem

MARIS JÕGEVA, VALLAVANEM

Jaauarist kuni märtsini katsetab Vormsi vald koostöös Kihnu Veeteedega ja kooskõlastatult Transpordiametiga parvlaeval Ormsö teistmoodi piletite broneerimist.

Uues broneerimissüsteemis on võimalik eelmüügist osta nüüd kõiki reisija- ja autokohti, aga viimased 30 liinimeetrit ja viimased 15 reisija kohta jäävad alati Vormsi elanikele ja autodele.

Üldjärjekorras saab samuti praamile, aga seda siis vabade kohtade olemasolul. Kihnu Veeteede veebilehel on juba muudatus näha: näiteks 2. jaanuaril (pildil) on kl 13.05 praamil kohad justkui broneeritud, siis sulgudes olev number näitab, et kuuele kohalikule autole saab eelmüügist pileti osta. Selline süsteem

KIHNU

veeteed

Osta pilet

Graafikud ja hinnad

Meist

Laavad

Uudised

Kontaktid

Abl

Profil

Logi välja

Graafikud ja hinnad

Võrumaa

Võli piirkond

Kõrvald ja piirkond

SVIBY

Normal

Kuusik

Sõidusõid

Harv

ROHUKÜLA

02. JAANUAR 2023 SVIBY - 06:35

NBI Reisi aeg umbes 45 minutit

06:35

185

(15)

50

22

(6)

08:35

183

(15)

50

21

(6)

13:05

183

(15)

50

0*

(6)

17:05

184

(15)

50

12

(6)

on olnud kasutuses Kihnu liinil juba kaks aastat ja elanikud on rahul.

Muudatusega lahendame vähemalt ühe mure – ülesõidu plaanisel on paremini prognoositav, kas praamile mahub või mitte. Teiseks annab selline süsteem viimaste kohtade puhul eelise saare elanikele. Katsetame süsteemi madalhooajal.

Kui ilmneb, et see mingil põhjustel Vormsi liinil ei tööta, saame suvehooajaks vanale süsteemile tagasi minna. Või kui sobib, siis on saareelanikud enne pingelist perioodi uue piletisüsteemiga harjunud.

Palume andke tagasisidet kogemustest ja konkreetsetest probleemidest aadressile vv@vormsi.ee.

2022 oli uuenemise aasta

JAAK KAABEL,
VALLAVOLIKOGU ESIMEES

**Järjekordne aasta hakkab selja
taha jääma ja aeg on sobiv tagasi-
vaateks. Vormsi vallavalitsemine
on viimase aasta jooksul kindlasti
uuenenud.**

Heameel on selle üle, et esimest korda ajaloos on Vormsil toimunud kaasava eelarve hääletamine – usun, et sellest saab iga-aastane traditsioon ja hea sõna sekka ütlemise viis kõigile vormsilastele. Seekord soovisid saare elanikud, et Vormsi rannad saaksid korda.

Taaskäivitatud on Vormsi valla ajaleht, et info liiguks. 18aastase vahe järel on algatatud uus valla üldplaneering, mille lõpliku kehtestamiseni läheb veel paar aastat, kuid kehtestatuna kujundab see Vormsi elu pikka aega ja on suure mõjuga.

Värskendatud on valla arengukava. Vormsi saarele on loodud uus kaasaegne visuaalne identiteet ehk bränding, mis on muuhulgas inspireeritud rannarootsi talumärkidest.

Saarte Liinid uuendasid Sviby jahisadama – varasema 22 kaikota asemel mahub sadamasse ligi 50 jahti-kaatrit ja sadama minimaalne sügavus on nüüd 2,5 meetrit.

Vallal on leping sõlmitud Rälby sadama renoveerimise I etapiks.

Remonditud sai poehoone ja toetatud on Vormsi Püha Olavi kiriku katuse vahetamise I etappi.

Saarele jõudis uus kiirabiauto ja rajatud on täiendav tule-
tõrje veevõtukoht Hulloosse koolimaja juurde.

Lasteaia suvepuhkuse ajal juulis tegutses lasteaia ruumides lastehoiu teenus ja septembrist on vanemate ja laste rõõmuks lasteaed iga päev tund aega kauem lahti.

Rõõmu teeb ka kohalike eraettevõtjate aktiivsus uute teenuste käivitamisel – kõige rohkem tähelepanu on saanud eelkõige Vormsi külalistele suunatud sähkurent Vort, mis oli nomineeritud ka Läänemaa aasta parima teenuse auhinnale.

Aasta suurim inimesi ühendav ettevõtmine oli tõenäoliselt meie randadest masuudi koristamine – kõik said panustada ja lõpuks said rannad ka puhtaks!

Vaadates lähitulevikku ehk järgmisse aastasse, siis ootab meid suurematest asjadest ees mitmete külavahede tolmu-
vabaks muutmine; saame teada, kas Vormsi talumuuseumi laiendus Svibys ja Hulloosse spordisaali rajamise projektid saavad rahastuse. Samuti loodame edasi liikuda mobiililevi parandamisega ja püstitada selleks vajamineva masti või kaks. Läbivaks teemaks kujuneb järgmisel aastal saare üldplaneeringu arutelu ning sellega seonduvate kompromisside otsimine.

Rahvakalendri järgi algab jõuludest päikese uus võidukäik. Päevad ei muutu enam lühemaks, vaid sammhaaval pikemaks. Seepärast ongi suhtumise küsimus, kas veebruaris on päevad lühikesed või pikad. Mõne jaoks on nad lühikesed, võrreldes suvepäevadega, ja teise jaoks jällegi pikad, võrreldes jõuluajaga.

Samamoodi suhteline on elu-olu meie saarel – on võimalik märgata kordaminekuid ja võimalusi või keskenduda puudu-
jääkidele. Sõltub, kuidas me tahame asju näha.

Meie raamatukoguhoidja Ene Rand ütles 27. augustil Klassikaraadios väga ilusti: „Vormsis ikka pead sa olema selline tõeline optimist, et sellisel väikesel saarel elada“. Minagi usun, et Vormsil on palju head ja inspireerivat, rääkimata kõikidest võimalustest, mis meile avatud on.

Hea vormsilane! Soovin, et sul on jõulude ajal aega peatuda ja mõtiskleda, olla pere ja heade sõpradega, süüa head toitu ja tunda mõnu jõuludest just kodusel Vormsil.

Ilusat jõuluaega ja rõõmsat aasta lõppu!

Suurbritannia suursaadik käis Vormsil

3. novembril külastas Suurbritannia suursaadik Ross Allen Vormsit. Vormsi koolis oli tal vestlusring õpilaste ja õpetajatega. Suursaadik tutvustas enda tööd ja elu Eestis, tundis huvi Vormsi õpilaste tegemiste vastu ja proovis *talharpat* mängida. Sai me teada, kuidas saada suursaadikuks, mida teevad inglise sõdurid Tapal, milline häälegrupp on laulukooris enim nõutud, kuidas õpivad suursaadiku lapsed, kuidas on Inglismaal seis peaministriga ja muud huvitavat. Suursaadik lahkus mõttega külastada taas Vormsit.

Alustas Vormsi mälumängusari

12. novembril alustas Vormsi mälumängusari viie etapiga. Esimesel mängu osales 12 võistkonda ja esikolmikusse jõudsid: 1. koht – Ajuviikingid (Tanel ja Andreas Viks), 2. koht – Mälu. Lünk (Yngve Rosenblad, Marju Tamm, Maris Jõgeva), 3. koht – Tiim Humpo (Mikk Puurmann, Björn Berggren, Rivo Saaremäe, Raul Potter). Avaetapi auhinadeks olid raamatud, gurmeekohv ja Vormsi käsitöö. Teine etapp oli 3. detsembril ning järgmine etapp on 14. jaanuaril 2023. Mälumäng toimub kõrtsis Krog No. 14 ja selle viib läbi Meelis Mägi. Osaleda saab ka üksikutel etappidel. Palume oma osalemisest ja tiimi liikmete arvust teada anda vormsisport@gmail.com.

Karu väisas Vormsit

12. oktoobri öösel jäi Vormsi jahimeeste rajakaamerasse karu, keda olevat turistid juba suvel kohanud. Fällarna küla rajakaamerasse jäi õuntega maiustav karu. „Suvel rääkisid juba turistid, et nad olevat karu näinud, aga me ei võtnud seda tõepähe, kuna autosõidu ajal võib ka siga nähes paista, et tegemist on karuga. Tundub siiski, et Mandri-Eestis on karusid nii palju, et nad ei mahu enam ära,“ selgitas Vormsi jahiseltsi pealik Rein Veitmaa. Pildilt ei saanud jahimehed kindlaks teha karu sugu, aga tegemist on üsna suure loomaga. Karusid on ka varem saarele sattunud. Viimati olid nad saarel umbes kolm-neli aastat tagasi. Üldjuhul on karud liikunud saarele Noarootsi poolt ja siis tagasi läinud.

Veronika Isberg sai kodanikupäeva aumärgi

28. novembril, kohe kodanikupäeva järel, andis siseminister Lauri Läänemets üle selle aasta kodanikupäeva aumärgi. Teiste seas pälvis tunnustuse vormsilane Veronika Isberg. Ta on aastaid panustanud MTÜ Oma Pere juhatuses, tegutsenud kasuperede mentorina ja aidanud kaasa ühiskonna teavitamisele asendushoolduse valdkonnas. Lisaks tegutseb ta aktiivselt Naiskodukaitses ning on aidanud kaasa Vormsi kogukonna elu edendamisele. Palju õnne ja suurt aitäh eeskujuks olemise eest!

Saarel käis Rootsi suursaadik

9. detsembril külastas Vormsi saart Rootsi suursaadik Eestis Ingrid Tersman. Vallavanem Maris Jõgevaga külastati kooli ja kirikut. Koolis sai Rootsi suursaadik proovida *talharpa* mängu. Vormsi rahvariietest ja käsitöötraditsioonidest rääkis Ene Rand. Volikogu esimees Jaak Kaabeliga kõneldi nii ajaloost kui tänasest päevast ja sellest, kuidas Rootsi riigi ja Vormsi vahel enam koostööd teha.

Minu aasta vallavanemana

MARIS JÕGEVA, VALLAVANEM

Aasta lõpp on alati mõnusmagnus kokkuvõtete tegemise aeg. Igaühel on omad õnnestumised ja oma läbikukkumised. Siin on minu omad.

Õnnestumised

- 1. Vormsi valla kaasav eelarve tõi saareelus välja mitmeid kriitilisi vajadusi, aga ka uusi põnevaid mõtteid. Järgmisel aastal saavad värkema ja külalislahkema olemise Borrbý, Sviby ja Norrby rannad. Just selle projekti valisid vormsilased teiste silmapaistvate ideede seast välja. Kui tööd valmis, võib igaüks randa minnes tunda julgelt tehtust rõõmu ja mõelda: „Ära tegime!“ Tore, et ideede pakkujaid ja kaasamõtlejaid oli üksjagu ning päris suur protsent osales valikuprotsessis.
- 2. Õnnestunud kriisilahendus. Vormsit teatakse pärast masuudikoristust kui saart, kus kohalikud inimesed saavad hakkama keerulistes olukordades, on valmis käed külge panema ja ei jää ootama, et keegi teine korraldaks. Minu jaoks oli reostuse koristus suurepärase kogemus kogukonna koostööst.
- 3. Vajaduste ja probleemide ees ei pigista me silmi kinni, kuigi vahel oleks seda lihtsam teha – uue teenusena suvine lastehoid, keerulised ei-ütlemlised ja põhimõttekindlam lahenduste otsimine planeeringute järgimises ning sotsiaalhoolekandeteenuste muutmine eesmärgipärasemaks.

- 4. Me saame lubada prioriteetide kokkuleppimist ja selle järgi otsustamist. Näiteks on Vormsi lapsed ja noored ning nende võimalused tähtsad – see väljendub selgelt eelarves. Oleme piisavalt jõukad, et panustada noorteseehkk kõige olulisemasse.
- 5. Arutelud hakkavad saama l valla

ja kogukonna igapäevatöö loomulikuks osaks. Mõned arutelud on olnud lihtsad, teised keerulised. Iga kord on tulnud saare eluolu parandamiseks välja midagi uut ja olulist.

Nii hästi ei läinud

- 1. Varasemate võlgade likvideerimine maakorralduses, lepingutes ja asjaajamises nõuab üksjagu aega. Mitmed head ideed ja lubadused on selle taha jäänud, et justkui pisi-asja korraldama asumisel avaneb sasi-pundardega laegas. Lahenduseks oleks aja võtmine ja süvenemine, mida on saja pisi-asja keskel vahel keeruline teha.
- 2. Lautri- ja sadamakohtade planeeringud on jätkuvalt pooleli ja hoolimata pingutustest ei jõudnud mitmetega aasta lõpuks lõpuni. Aga need ei ole päevakorrast maas. Lihtsalt võtavad veidi aega.
- 3. Infot ei ole ikka piisavalt ja on see siis aja puudusest või mõnel muul põhjusel, ei ole saanud avatult arutada nii mõnelgi teemal või avada otsuste tagamaid. Siin on kindlasti abiks, kui hoida paremat infoliikumist

Rõõmu teevad saare inimesed, siirad ja isiklikud vestlused, koos tegemised.

sihina silme ees.

4. Külade ja seltside kaasamiseks plaanisime anda stardi külade või kogukonnakomisjoni tööle. Plaani mitteteostumise üheks põhjuseks oli aratundmine, et meie külad on piirkondadena väga erinevad. Koostöö nendes elavate inimeste vahel liiga erinev, et sarnast mustrit vallavalitsusega koostööks eeldada. Teiseks aga näib olulisem tagada kõigepealt just kiire ja avatud info liikumine vallavalitsuse ja iga vormsilase vahel, misjärel saab minna koostööks seltsidega.

5. Vallatööle on tulnud uusi asjalikke inimesi, kuid ometi ootame neid juurde. Inimesi,

kes aitaks oma kogemuste ja teadmistega täiendada lünki, mis väikeses meeskonnas paratamatult on. Me saame omavalitsusena hakkama, aga sellest üksi on vähe – peame pakkuma oma inimestele samaväärset avalikku teenust kui seda teevad suuremad omavalitsused.

Esimene aasta ei ole olnud lihtne, aga selles on olnud palju rõõmu. Ja rõõmu teevad saare inimesed, siirad ja isiklikud vestlused, koos tegemised.

Ma soovin, et selliseid rõõmu toovaid jutuaajamisi ja tegemisi tooks uus aasta juurde. Vormsilased on erilised ja olen tänulik, et oleme siin tuttavaks saanud.

Rahulikke pühi ja head uut aastat!

Postipunkti sulgemisega teenus ei kao

MARIS JÕGEVA, VALLAVANEM

2022. aasta lõpuga sulgeb Omniva Vormsi postipunkti.

See ei ole kindlasti lihtne otsus, sest postkontoril on kogukonnas ajalooliselt olulised traditsioonid. Põhjused on aga lihtsad: postiteenuse sisu on muutunud ja suuremas osas on postitöötaja töö kontorist väljas. Ka Vormsi postipunkti teenuste kasutajaid jäi aina vähemaks.

Täna seaks on Omniva kokku leppinud Hullo kaubamaja sõbraliku meeskonnaga, et kaupluses oleks müügil nii postkaardid, ümbrikud, margid kui telefonikaardid. Raamatukogus on jätkuvalt avalik internetipunkt, kus juhataja Ene Rand abistab rõõmuga kõiki soovijaid veebipõhiste maksete tegemisel

või siis ajalehetellimuste vormistamisel. Sellisel kujul on tehingud ka ostjale soodsamad.

Jätkuvalt töötab saarel pakiväljastus, eelvormistatud pakid saab jätta kaupluse ees olevasse kasti. Omniva on suvest saadik reklaaminud saarel personaalset postiteenust – postitöötaja saab endale koju tellida.

Iga kogukond peab seisma selle eest, et avalikud teenused oleksid tagatud ja kättesaadavad. Kõigi murede või küsimuste korral palume nendest kindlasti vallavalitsusele teada anda – otsime lahendusi ja seisame selle eest, et saare elanikele oleks teenused ka muutunud oludes olemas.

Vormsi postiljon Ene Sarapuu hakkab veel tihedamalt vormsilaste kodudes käima. Foto Egon Erkmann

Repliik: postiteenusest Vormsil

JAAK KAABEL

Üleriigilise poliitika vaates tuleb konstateerida fakti, et Eesti riik jääb järjest õhemaks või siis muutub efektiivsemaks ehk jätkuvalt väheneb riigi nähtav kohalolu maapiirkondades. Vormsi puhul on hetkel selles osas kõige päevakajalisem postiteenusesse puutuv.

Esmalt taandas riigiettevõtte postkontori postipunktiks ja seejärel ootab ees füüsilise postipunkti sulgemine selle aasta eelviimasel päeval. Teenus kui selline teisenenud kujul on Vormsis jätkuvalt olemas, küllap kuluefektiivsemal viisil. Meil tuleb aga küsida: kas lisaks riigi äriühingu kuluefektiivsuse kasvule läheb ka Vormsi elaniku jaoks elu paremaks?

Ajaga peab kaasas käima, muudatusi peab tegema, kuid üldjuhul vajavad muutused harjumiseks aega. Lõpuks peaksid muudatused teenima Vormsi elanikke. Postipunkti sulgemise puhul selles esialgu selgus puudub. Sealjuures oli vaatamata universaalpostiteenuse 1,8 miljoni eurosele kahjumile 100% riigile kuuluva AS Eesti Post eelmise aasta puhaskasum 13,8 miljonit eurot.

Kindlasti oleks meie riigihaldus kuluefektiivsem, kui me kõik koliksime Tallinna, aga oma riiki ongi kallis pidada ja vormsilaste valik on elada Vormsil. Kui vabatahtlikena oleme riigilt üle võtnud pääste-funktsioone, siis küllap saame edaspidigi kohapeal margid ümbrikule ja ajalehed postkasti. Ja alati on valimistel võimalik valida neid poliitilisi jõude, kes lisaks jutule ka tegudega regionaalpoliitikasse panustavad.

Vallamaja kroonika

Lühike ülevaade kohtumistest ja aruteludest, kus vallatöötajad on osalenud

5. oktoober – Transpordiametiga kohtumine Saxby tuletorni tuleviku teemal

6. oktoober – Vormsil külas Ülle Lass spordiliidust Läänela, et rääkida koostööst spordivaldkonna korraldamisel

14. oktoober – Lääne maakonna arengustrateegia juhtkomisjoni koosolek

18. oktoober – arutelu reostuse koristuse õppetundidest

18. oktoober – SA Läänemaa nõukogu koosolek

1.–3. november – kõrgem klanikkonnakaitse kursus Vihulas

3. november – Briti suursaadik Ross Allen'i visiit Vormsile

8. november – noorte inspiratsioonipäev Vormsi rahvamajas

9. november – Läänemaa ühendkriisikomisjoni kriisivalmiduse koolitus

10. november – Omniva infotund postiteenustest Vormsil

11. november – Vormsi värske visuaalse identiteedi tutvustus

15. november – kohtumine Vormsi Naiskodukaitse eestvedajatega

16. november – HARNO (Haridus- ja Noorteamet) Vormsil

22. november – Läänemaa aasta küla valikukomisjon

23. november – SA Läänemaa nõukogu

24. november – kohtumine Vormsi lumelükkamise teenuse pakkujatega

25. november – arvamusrännaku arutelu (Eesti 2035)

25. november – Vormsi hariduse arengupäev

1. detsember – Kodukant Läänemaa aktus-õhtusöök Oru kultuurisaalis

2. detsember – Läänemaa kliima- ja energiakava ettepanekute arutelu

9. detsember – Rootsi suursaadik Ingrid Tersman'i visiit Vormsile

Vallavalitsuse vastuvõtuajad

Selleks, et kõigil oleks võimalik sobival ajal vallavalitsuse töötajatega nõu pidada ja leida lahendusi probleemidele, täpsustasime vallavalitsuse vastuvõtu-aegu.

Alates detsembrist on vastuvõtu-ajad teisipäevast kuni neljapäevani kell 10–12 ja 14–16.

Nendel aegadel ei ole regulaarseid koosolekuid, keegi on alati olemas vallavalitsuses olemas, et erinevates küsimustes abiks olla.

Alati võib telefoni või e-posti teel leppida kokku kohtumine muul ajal ja teises kohas, sest vallavalitsuse ruumid asuvad teisel korrusel ja ei ole trepi tõttu igapähele ligipääsetavad.

Kollane Unimog annab endast parima lumelükkamisel Vormsi riigiteedel (kõik kõvakattega teed, v.a Rumpo). Foto Liina Jutt

Lume- ja libedusetõrjest

MARIS JÕGEVA, VALLAVANEM

Vormsi vallas korraldab lumetõrjet riigimaanteel Transpordiamet ning valla avalikel ja erateedel, kui need viivad rahvastikuregistri andmetel alalise elukohana kasutatavate kinnistuteni, Vormsi vald.

Nii ongi Vormsil kaks lumetõrje tegijat – riigiteid hooldavad suuremate sahkadega Liina Jutt ja Ove Koska, valla teid lükkab lahti Arvo Allik.

Lund asutakse tõrjuma kui kohev lumi on enam kui 10 cm paks või kui külmunud rööpad on 4 cm kõrged. Tõid peab alustatama hiljemalt 24 tundi peale lumesaju lõppu, kuid meie hoolsad lükkajad hoiaavad silma peal, et teed oleksid läbitavad nii praamile kui praamilt koju sõiduks. Siiski võib heitlik ilm tuua olukorra, kus kõikjale piisavalt varakult ei jõua kas teele sattunud puude või eriti tugeva tuisu tõttu. Nii on suureks toeks kui abistame üksteist. Probleemide või äärmise vajaduse korral

võib võtta julgelt ühendust saarevahiga. Selleks, et talvised tööd oleks sujuvamad, palume vormsilastel mitte parkida autot tee äärde; hoolitseda selle eest, et erateel olevad kivid, põõsad ja muud takistused oleksid märgistatud; hoolitseda oma maal selle eest, et tormiga maha kukkunud puud ei jääks sahale ette ja madalamad oksad ei vajuks lume raskuse all liialt madalale.

Valla lumetõrje korraldamise tingimusi kirjutame samuti täpsemaks – sellekohane kord on volikogus arutamisel. Loodame lükatavate teede kaardi panna õige pea digitaalsena valla veebilehele www.vormsi.ee.

Medi häirenuputeenus

JANIKA VIILMA, SOTSIAALTÖÖSPETSIALIST

Vormsi vald on kaalumas Medi häirenuputeenuse saarele toomist. Medi häirenuputeenusega saab inimene oma kodus olles kukkumise, terviserikke, õnnetuse või muu hädaohu korral spetsiaalse hoolekandetelefoni vahendusel alati ühendust Medi abikeskusega.

Medi operaator reageerib vastavalt tekkinud olukorrale ja saadab hädasolijale appi tema enda usaldatava tugiisiku – sugulase, sõbra, naabri, hoolekandetöötaja vm.

Häirenuputeenus võimaldab elada kauem ja turvalisemalt oma armsaks saanud kodus. Samuti on häirenuputeenusega kindlam tunne hoolealuse kõigil lähedastel – abi on alati ühe nupuvajutuse kaugusel!

Häirenuputeenuse põhimõte on lihtne ja elusid päästev:

- kui juhtub õnnetus või veab tervis alt – midagi sellist, mille puhul ise telefoni ni ei jõua – tuleb vajutada häirenuppu, mis on kodus alati randmel või tuvas tab kukkumisandur põrutuse;
- kodus oleva spetsiaalse käed-vabad telefoniseadme abil saab telefoniühenduse Medi abikeskuse operaatoriga;

- operaator annab info edasi inimese enda valitud lähedasele, kes saab appi tulla. Vajadusel kutsutakse välja kiirabi, päästeamet või politsei.

Häirenuputeenus aitab vältida asjatut piinlemist või isegi kõige hullemat. Keegi ei peaks jõetuna ootama kuni hättasattunud vaatama tullakse, juhtunud õnnetusest saab kohe märku anda ja abi kiiresti kohale kutsuda. Selle tulemusena on tagajärjed kergemad ja inimesed õnnelikumad.

Valla investeering häirenupu saarele toomisel oleks ühe komplekti puhul 654 eurot. Häirenupu kasutaja või tema lähedaste kanda jääb kuutasu, mis on 22 eurot.

Kui soovid endale või oma lähedasele häirenuppu, anna palun oma soovist teada valla sotsiaaltöötajale hiljemalt 19. detsembriks, e-postile janika@vormsi.ee või telefonil 5303 5222.

Kultuurispetsialistina alustas Angela Mäger

12. detsembrist alustas Vormsi kultuuri- ja kogukonnaspetsialistina tööd Angela Mäger (fotol). Angela on pärit Mulgimaalt. Üle 20 aasta on ta elanud Tallinnas ja töötanud kaubandus- ja turundusvaldkonnas. Viimasel aastal on ta töötanud aga Aegviidu rahvamaja juhatajana Anija vallas Harjumaal. Seal ta oli tähtajalise lepingu-

ga lapsehoolduspuhkuse asendaja. Side kultuuriga on pärit keskkooli ajast, mil ta juhatas rahvatantsuringe ning töötas rahvamaja kunstilise juhina. Angela ütleb, et aasta sai Aegviidus nii kiiresti läbi, kuid energia selles valdkonnas ei raugenud. Kui ta Vormsi pakkumist nägi, ei kahelnud ta hetkegi, kus kultuuritööd jätkata.

Maksuvaba tulu vanaduspensionieas

KERTU LAADOGA, MAKSU-JA TOLLIAMET

Alates 1. jaanuarist 2023 kehtib vanaduspensionieas jõudnud inimestele eraldi maksuvaba tulu.

Teisisõnu kehtib uuest aastast üldine maksuvaba tulu inimestele, kes ei ole jõudnud vanaduspensionieas inimestele, kes on jõudnud vanaduspensionieas või jõuavad sinna kalendriaasta jooksul.

2023. aastal on üldine maksuvaba tulu kuni 654 eurot ja see väheneb inimese sissetuleku kasvades. Maksuvaba tulu vanaduspensionieas on aga kindel summa 704 eurot ja see ei sõltu inimese sissetuleku suurusest.

Maksuvaba tulu vanaduspensionieas arvestab Sotsiaalkindlustusamet inimese vanaduspensionile ja kui pension jääb alla selle summa, siis inimese avalduse alusel arvestab tööandja kasutamata ülejäägi ka töötasule või muudele tuludele.

Täpsema info leiab Maksu- ja Tolliameti kodulehelt www.emta.ee (vali menüüst: Maksud ja tasumine > Maksusoodustused > Maksuvaba tulu vanaduspensionieas).

Kuulmisbuss andis abi

MALLE HOKKONEN

Kuula, millest räägib toksiv rähn ja kureparv taeva all...

Vormsi rahvas tundis suurt heameelt, mil meie Tervisekeskuse ees peatus hingedepäeval, 2. novembril Kuulmisbuss.

Kuulmisbuss tuli selleks, et anda abi ja soovitusi oma kuulmise parendamiseks. Lihtne kuulmiskontroll sobib tänapäevases mürarikkas ühiskonnas igapähele, nooremale ja vanemale. Abiküsimistest nappust ei olnud, päev oli külastajatest pungil.

Kuulmisbussi vabatahtlikud mõõtsid kuulmistaset, andsid juhatusi esmase kuulmislanguse puhul, kuid ka teavet, kust leida abi vaegkuulmise parandamiseks. Kuulmisaparaatide hoolduse, puhastuse ning osade vahetusega toimetavad nad samuti.

Kuulmisbussi peatuspaik on Tallinn, kuid pidevalt toimuvad toetusreisid ja vastuvõtud üle Eesti. Täheldasin, millise kannatlikkuse ja mõistva hoolitsusega Külliki, Eva ja Ene vestlesid patsientidega, siirust lisas Rein.

Uskuda tuleb nõustajaid – väga paljudel, noortelgi, on külge hiilinud kuulmisvaegus. Seda kõike tekitab müra ja pidevalt valju muusika/helide kuulamine kõrva klappidega. Hoiaime igaüks ise oma tervist ja võtame spetsialiste kuulda: vältime valjusust!

Kuulmisbussi inimesed jagasid ka enda abistamiskogemusi. Näiteks Rakveres tulnud inimene vastuvõtule ja kindlameelselt lausunud, et sai soovitusel Saaremaa sõbralt – abisaanuna paranenud kuulmine ja maailm muutunud terake helgemaks. Imearmas.

Oleme tuhat korda tänulikud Kuulmisbussi kollektiivile! Soovime neile vabatahtlikele indu ja toimekust, rahulikku meelt. Rikastagu neid ja meid kõiki kosutavad haruldased helid.

Toidupanga abi jõuab saarel

Detsembrist hakkab kord kuus saarel käima Eesti toidupanga auto, mis toob abivajajaile tasuta toidukraami koju kohale. Päästetud toitu annetavad Toidupangale toidupoed, tootjad ja põllumehed. See on värske toit, mille realiseerimisaeg on kohe saabumas. Selle tulemusena rikastub toidulaud ka neil, kellel on väiksemad võimalused ning hea toit saab kasutatud selle asemel, et mahakandmisele minna. Vormsi sotsiaaltöötaja Janika Viilma sõnul vajab saarel toiduabi 12–20 majapidamist. Kui leiad, et sinul või sinu perel võiks abi olla päästetud toidust või tead kedagi, kelle toimetulekut see võiks toetada, anna teada valla sotsiaaltöötajale Janika Viilmale tel 5303 5222 või e-postiga janika@vormsi.ee

Kalastuskaardi taotlemine

Kõikide kalastuskaartide või harrastuspüügiõiguse taotlemine ja soetamine käib nüüd ainult elektroonilise iseteeninduse kaudu veebilehel **kalaluba.ee**. Kalastuskaart tuleb taotleda, kui püügivahendiks on: nakkevõrk või õngejada, kadiska või liiv, vähimõrd või vähinatt, kuuritsa või harpuun (Saadjärv, Kuremaa), õngpüümis (Endla või Silma looduskaitsealal, Matsalu rahvusparkis), spinning ja lendõng (mõned läheliste jõed).

Sõjahaua säilmed tuleks ümber matta

Punamonumendi hauatähis, mis asub Hullo külas sirelipöösas, kuulub nende hulka, mis tuleb riigikantselei juurde loodud komisjoni hinnangul eemaldada ja asendada neutraalse hauatähisega. Vormsi vald sooviks sõjahaua säilmed ümber matta, sest see pole väärikas koht. Kaitseministeeriumile esitati palve lisada see ümbermatmisele minevate haudade nimekirja. Vormsi punamonument on paigaldatud 1951. aastal ja komisjoni teada on sinna maetud 44 inimest.

Koolituskeskusest saab koostöökeskus

LEADER-programmist otsustati toetada saare Vormsi koolituskeskuse väljaehitamist koostöökeskuseks. Kokku läheb projekt maksma ligi 15 000 eurot, millest toetus katab 9000 eurot. Sisustatakse koostöökontor neljale töökohale ja parema funktsionaalsuse saab koolituskeskuse seminariruum – tulevikus saab pidada paremaid videokoosolekuid, ruum saab helikindlamaks ja uue ilme. Veidi muudetakse ka mööblilahendust, et lasteaija põnnidel oleks mugavam ruumi oma tundideks kasutada.

Vormsi kool sai arendusjuhi

Alates novembrist on Vormsi koolis arendusjuht Sabine Burger. Koolis saavad tema ülesanded olema seotud kooli koostöösuhete sõlmimisega, põnevate projektide algatamise ja sellega, kuidas kool ja koolielu koolimajast väljapoole paistavad. Viimane tähendab peasjalikult seda, et parema välimuse ja sisu saab kooli veebileht. Tööd teeb Sabine Vormsile teiste tegemiste kõrvalt ja osalise koormusega.

Sabine on pärit Šveitsist. Ta tuli 1998 esimest korda vahetusõpilasena Tallinna Muusikakeskkooli. Ta on tegeleenud erinevate kultuuriprojektidega, näiteks pildistas ja andis välja raamatu „Laulan laevataie“. Tal on ligi 15 aastat kogemust õpetajana.

Halloweeni naerusuised kõrvitsad ja müstilised ning tontlikud kostüümid. Foto Madli Tarjus

Koolilood: mina tahan rikkaks ja targaks saada

VORMSI KOOLI ÕPILASED, TOIMETANUD ANU JUHANI

Pool õppeaastat hakkab lõpule jõudma. Kokkuvõtteid tegid ka Vormsi kooli kolmanda kuni üheksanda klassi õpilased. Õpilased mõtlesid ise küsimused, ise küsisid ja ise vastasid. Head lugemist!

Mis oli sinu lemmiksündmusel sügisel?

- KIK õppekäik Nõvale, värskes õhus kõndimine, koosolemine, kuulamine, marjade söömine, vihm. Tore, et mahusime kõik koos ühte bussi ja see tihe koosolemine tekitas rõõmsa tunde. (Kaks arvas nii.)
- 16. novembril päev Haapsalus. Külastasime paljusid huvitavaid kohti. Grupiga koolist väljas käimine meeldib, tekitab vaheldust.
- Sõbra sünnipäev Vormsis, õe sünnipäev Tallinnas. Ühine koosolemine, ühine kingitud aeg.
- Kui ma läksin oma vana kooli külastama.
- Kooli sünnipäev.
- Sõpradega koos olemine.

- Et õpetaja Elle ikka veel käib siin ja ei läinud ära. Temaga tunnid on lemmiksündmused.
- Sain iseendaga rahu.
- Käisin koos klassiga teatris Haapsalu Kultuurikeskuses.
- Mardipäeval käisin marti jooksmas.

Kas sa oled tundnud sellel sügisel hirmu?

- Jah, varajane päeva pimemine, tundmatus pimeduses.
- Jah, kodutöö on ununenud ja avastad selle hilja õhtul ja sa ei tea, mis juhtub, kuidas reageeritakse, mis saab edasi... (Kaks arvas nii.)
- Hommikuti kooli minnes on pime.
- Ikka, me käisime õudukat vaatamas.

- Jah, kuna mul oli kõhus väga tugev valu.
- Ei tule meelde, et oleks. (Kolm arvas nii.)
- Ei, ma väga enam midagi ei karda.
- Jah, aeg läheb liiga kiiresti ja selle üle on hirm.
- Jaa. (Kaks arvas nii.)
- Ei, aga olen olnud mures ja stressis.

Mis tunne tekkis augusti viimasel päeval?

- Pettumustunne, et suvi nii kiiresti läbi sai. Kahju, et tagasi koolirežiimi pidi tulema.
- Ootusärevus, hirm, ärritus, et ees ootab aeg, kus enda jaoks on vähe aega ja langeb motivatsioon tegeleda kooliväliste asjadega. Tundub, et sul ei ole kunagi omaenda aega. Kõik jääb nagu pooleli... (Viis arvas nii.)
- Põnevuse tunne, sest meile tulid uued inimesed kooli.
- Mitte midagi erilist.
- Jee, jälle kooli!
- Kurv tunne oli ja pettumus,

- aga siis läks kõik huvitavaks.
- Imelik tunne, aeg läheb liiga ruttu edasi.
- Segaduses olemine, ei tahtnud sellest üldse mõelda, tahtsin kooli ja ei tahtnud ka.
- Olin närviline ja sain vaevu magada.
- Kurv tunne oli, kuna pidi jälle kooli minema, kuigi suvi ei olnud just kõige põnevam. Suvi oleks olnud nagu kolm nädalat...

Mis sulle sügise juures meeldib, mis ei meeldi?

- Maagiline sügis: udu, hämarus, vihm, langevad lehed meeldivad. Pimedus ja niiskus ei meeldi. (Kolm arvas nii.)
- Vihmane ja hall sügisene ilm meeldib, aga mulle ei meeldi see teadmine, et siis algab kool.
- Meeldib, et lehed langevad. See on ilus. Ei meeldi, sest lähed külmaks. (Kolm arvas nii.)
- Ei meeldi hästi tugev tuul.
- Meeldib vihm, värvilised le-

Kadripäeval mängiti stiilipäeval läbi kadrikombestik. Foto Madli Tarjus

Kooli sünnipäeva tähistamisel külastasid kooli vilistlased Ivari Sarapuu ja Mado Jäämees. Foto Malle Hokkonen

hed, jahe ilm.

- Hämarad ja pimedad ööd, värske ja külm õhk.
- Ilusad värvid, külm, vahest väga külm.
- Värvilised lehed puudel, ra-hu, küpsus.
- Meeldib see, et tuleb *hal-loween*, mardipäev, kadripäev ja pärast talv, jõulud. Need mulle meeldivad. Külm ei meeldi.
- Meeldivad värvilised puud, mis on muutunud kollaseks ja punaseks ja sügisvaheaeg. Ei meeldi kool ja sügise lõpp, kui lund ei ole, siis näevad raagus puud koledad välja.

Kuidas on koroonasinu õppimist mõjutanud?

- Mind see eriti ei mõjutanud, jätkasin sarnaselt oma asjade-ga. (Neli arvas nii.)
- Kojujäämine sel ajal sobis paremini, sest mul oli rohkem aega keskenduda sellele, mis mu peas toimub, mitte autopi-loodil tegutseda. Iga päev, iga hommik oli muidu üks ja sama. Mitu aastat sama. Koroonas aeg tekitas pausi tunde ja lõpuks ometi jäi suurel kiirusel liiku-mine seisma. See oli nagu üles-ärkamine.
- Eriti ei mõjutanud. Ainuke asi, et veebitunnid olid mõni-kord rasked. (Kolm arvas nii.)
- Väga mõjutas, jäin klassi kordama.
- Mind see mõjutas väga, sest ikka veel on baasasju, mis pole selgeks saanud pärast koroo-naagset kooli.
- Ma ei saanud mitu kuud koo-lis käia, see oli halb tunne.
- Kodus oli tore olla, aga mõju-tas see, et ei saanud väga aru, mis tunnis teeme. (Kaks arvas nii.)

Kas sa oled tundnud negatiivsust, millal ja miks?

- Minu jaoks harjumatu oli kogeda, et mõni õpilane teeb midagi või ei tee just nii, nagu olen harjunud nägema. Harju-matu käitumine ja suhtlemis-viis. (Kaks arvas nii.)
- Koolitöödega seotult tunne, et ei ole piisavalt hea.
- Koolipäeva hommikune äre-vus. (Kolm arvas nii.)
- Jah, kooli vastu.
- Jah, oskan täiendada seda vastust, aga ma ei taha.
- Olen ikka, terve kooliaasta juba. Ma ei tea isegi miks, liht-salt kool on väga negatiivne, te-kitab stressi ja muud sellist.
- Ei.
- Arusaamatused kodutöö või tundide kohta.
- Kõik kooliga seostuvad tülid, mida ausalt ei võiks olla, kuna mul on juba kõrini nendest.
- Jah, aga ma teen selle nega-tiivsuse kõik endas ümber.

Mis on su lemmikhetk olnud sellel sügisel?

- Õppisin kahe palliga žong-löörima ja sain selle selgeks.
- Trennis käimisel olen väga palju õppinud. (Kolm arvas nii.)
- Sõpradega koos aja veetmi-ne.
- Sügisvaheaeg! Megalt äge oli, sain ühe sõbraga kokku, vä-ga tore oli.
- Esimene koolipäev.
- Ujumas käimine Haapsalus ja ujumistreening ise.

Kas sa tundsidsel sügisel üksindust?

- Ei tundnud üksindust. (Seit-se arvas nii.)
- Tundsin küll üksindust. (Neli arvas nii.)
- Mitte mingil juhul, kõik on ju nii põnev!
- Jah, siis kui olin kodus hai-ge. (Kaks arvas nii.)
- Jah, ikka tundsin, iga päev.
- Kui olin kodus, või siis kui teised ei kuulanud, mida ma räägin.

Mis tunne on olla vihane?

- Halb enesetunne. Vihane ol-es soovid tavaliselt halba kel-lelegi, kasvõi iseendale. (Viis arvas nii.)
- Ma hakkan nutma, kui ma vihane olen. Mitte sellepärast ei nuta, et ma olen kurb, vaid vihane.
- Ma ei oska seletada, aga hea see ei ole, samas kurb.
- Halb tunne. Võid ka oma lemmikasja vihata, võid ka ise-gi selle ära lõhkuda ja sa tead, et sa oled siis pärast kurb. Pä-rast viha võib tulla kurbus.
- Ei oska kirjeldada.

Mis sinus praegu tüdimust tekitab?

- Pikad koolipäevad väsita-vad. (Neli arvas nii.)
- Hommikuks ei taastu ära, kuigi magama lähen normaalsel ajal, u kl 23. (Viis arvas nii.)
- Kool, sest antakse liiga palju õppida.
- Kool, sest see on igav.
- Ma olen sellest tüdinud, et ma isegi ei taha öelda, millest ma tüdinud olen...
- Hommikul ärkamine.

Kas sa oled masendust/kurbust tundnud sel sügisel?

- See üleminekuaeg, umbes nädal, kui suvevaheaeg läbi sai. (Kolm arvas nii.)
- Kurbust ikka.
- Loomulikult olen.
- Jaa. (Kolm arvas nii)
- Jah, siis kui ma kolisin siia.
- Ei ole, miks peaks? (Kaks arvas nii.)
- Koolipäevadel, pigem hom-mikuti.

Mida sa oled hakanud väärtustama selle kooliaasta jooksul?

- Mitte midagi, sest pole mi-dagi väärtustada.
- Sõpradega koos olemist. (Kaks arvas nii.)
- Treenimist olen hakanud väärtustama. Üksi treenin nii sees kui väljas.
- Koos on nii lahe tegutseda, päriselt!
- Kooli olen hakanud väärtus-tama, klassikaaslasi, erinevaid õpetajaid, kes tegelevad. Kool ei ole vangla, see on lihtsalt üks koht, kus inimesed saavad tar-gemaks.

Mille osas sa sellel kooliaastal lootusriikas oled?

- Suvevaheaega ootan megalt.
- Kooliaasta edukalt lõpetamises. (Kaks arvas nii.)
- Sõbralikum koht. Mitte et see praegu ei oleks, aga jah...
- Et kooli ei peaks tulema.
- Aitaks see, kui oleks rohkem klassikaaslasi.

Kooli jõulukuusk metsas ja ehituna aulas. Fotod Madli Tarjus

- See, et ma õpin midagi sel-geks, mida ma väga tahan sel-geks saada.
- Et õpetaja Elle annaks loo-dust ja keemiat ka 5. ja 6. klas-sile.
- Ma tean, et ma saan hakka-ma, vaba tunne, kõik läheb põ-nevaks!

Kas haavatuse tunne on sinuni jõudnud?

- Jah. (Viis arvas nii.)
- Ei. (Kolm arvas nii.)
- On küll, natuke ikka.

Kas sa ise julged olla haavatav?

- Ei. (Kuus arvas nii.)
- Võib-olla. Oleneb kellega.
- Jah. (Neli arvas nii.)

Kas kool tundub kasulik?

- Jah, sest ilma selleta ei saaks eluga hakkama.
- Ikka on kasulik, sest sa saad uusi teadmisi. (Kolm arvas nii)
- Ikka, mina tahan rikkaks ja targaks saada.
- Ei.
- Natuke. Kasulik on keelteos-kus ja oma emakeele õppimine.
- Jah, aga mingis muus vor-mis.

Kelleks tahaksid kunagi hakata?

- Jalgpalluriks.
- Ma ei tea, ma ei näe eriti tu-levikku oma elus.
- Kunstnikuks.
- Ratsatreeneriks.
- Rahvusvaheliseks ärinai-seks, ärimeheks.
- Toorainest teeksin midagi, puidust ehitamist, mööblit.
- Loojaks, oma elu loojaks.

Mis tähendab sinu jaoks armastus?

- Pere. (Kolm arvas nii.)
- Hoolimine inimestest, kes sulle lähedased on.
- Tunne, kui inimesed sinu ümber hoolivad sinust. (Neli arvas nii.)
- Parim sõber, perekond, lem-mikloom.
- Siis kui kaks inimest on vä-ga õnnelikud.
- Siis, kui ma olen nõus, ma luban, päriselt luban tal olla selline nagu ta on. Ja endal lu-ban ka olla mina ise.

Soovime kõikidele vormsilas-tele ja Vormsi sõpradele julgust ja helgust!

Mardid, Kadrid jt tegelased sügishämaruses

Sügis on aeg, kus inimesed on juba va-nast ajast otsinud viise teha külaskäike mitte päris enda näo ja nimega. Olime selles rütmis ka koolis. Soojendus sai tehtud tontliku ja müstilise *halloweeniga* ning sealt edasi tulid juba mardid-kad-rid. Mardi- ja kadripäeva inspiratsioo-nikogunemistel sai jagatud mõtteid ja tutvustatud tavasid. Mardipäeva san-timine oli kõige aktiivsemaks õhtuks laste hulgas ja innustava stiilinäite tegid ka veidi suuremad. Kadripäeval män-giti stiilipäeval läbi kadrikombestik ja kadri-laupäeval võis hoolikas silm näha Hullo peal mini-kadrisid.

Kaitseliiduga osavamaks ja targemaks

Kaitseliit on viimastel aastatel kooli õpilaste tegemisi aktiivselt suunanud. Meil on oma noorkotkaste-kodutütar-de rühm Vormsi Viikingid. Tegevusi jätkub ka neile, kes (veel) viikin-gid ei ole. Aktiivsed aitajad on olnud Naiskodukaitse liikmed. 24. novembril oli õpilastele praktiline esmaabiõppus, mille viis läbi Naiskodukaitse Lääne ringkonna Haapsalu jaoskonna esinai-ne Maire Kruus. 26. novembril toimus Kaitseliidu ja Naiskodukaitse orga-niseerimisel relva- ja laskeõppepäev Vormsil, millest võtsid osa nii lapsed kui vanemad. Külmast ja kangetest sõrme-dest hoolimata olid lasud täpsed ja osa-lejad (pärast mõningast ülessulatamist) olid päevaga igati rahul.

Kooli pidas sünnipäeva

Vormsi koolil on juubeliaasta – novemb-ris möödus 85 aastat koolimaja valmi-misest. Suurem kokkusaamine kooli juubelisünnipäeva puhul on tuleval suvel. Sügisel kokkusaamisel kutsus õpetaja Malle koolile külla vilistlased Maido Jäämehe ja Ivari Sarapuu. Nad tutvustasid kooliperele omaaegset koo-lielu ja selle värvikamaid juhtumisi. Samuti rääkisid enda elukäigust pärast Vormsi kooli, mis on viinud neid kauge-tele maadele ja huvitavatele ametitele. Laevad, piraadid, sukeldumine, Suessi kanal – mõned märksõnad selles loos. Koolimajas tuli vilistlastele kõige roh-kem mälestusi „Olevi klassis“ (legen-daarse õpetaja ja koolijuhi Olev Piirsalu endine klassiruum). Sünnipäeva puhul esinesid *talharpa*-mängijad Age Kõiveeri suunamisel ning lõpetuseks sõime Geidy valmistatud suurepärase torti.

Kuuse toomine koolile

5. detsembril käis koolipere ühiselt met-sast kuuske toomas. Traditsiooniliselt kinkis koolile kuuse Vormsi Püha Olavi kogudus. Tegime matka metsas ja pik-niku, misjärel valisid lapsed kooli kauni kahara kuuse. Samuti aitasid nad välja valida rahvamaja ja vallamaja kuused.

Luutsinapäev

13. detsembril tähistati luutsinapäeva ehk Püha Lucia mälestuspäeva. Sel päe-val sai näha luutsinarongkäiku, kuulda 7.-9. klassi esituses rootsikeelseid luut-sinalaule ja maitsta laste küpsetatud *lussekatter*eid.

Kooli ja lasteaia jõululaat

16. detsembril kell 15.30 toimub lasteaia hoovis kooli ja lasteaia jõululaat. Meie talvevõlumaal saab osta laste valmista-tud hõrgutisi ja meisterdusi.

Kooli jõulumalateenistus

21. detsembril kell 10 toimub koolipere jõulujumalateenistus Püha Olavi kiri-kus. Osalema on oodatud kõik!

Vormsi toidusõprade aasta

MERIT KAABEL, VORMSI KRAAM

Vormsi Kraami tegemistest kirjutades tekkis korra väike segadus. Nimelt on Vormsi Kraamist saanud justkui ühisnimetaja erinevatele toiduteemadele.

Näiteks on toimunud mitmeid koolitusi, millede rahastuseks taotles raha hoopis MTÜ Vormsi Arenduskeskus. Või siis kogukonna õhtusöögid, kus MTÜ Vormsi Kraami seltskond tegelikult vaid ühe korra söögipakkujana üles on astunud, muidu ollakse lihtsalt abiks korraldamisel. Aga need erinevad sündmused on rahvasuus saanud Vormsi Kraami üritusteks.

Arvestades, et Vormsi Kraam ongi plaanis Vormsi kaubamärgiks võtta, siis liigub kõik täiesti loogilises suunas ja nii võtangi toiduteemad ühes artiklis kokku.

Suur aitäh kõigile vormsilastele, kes on erinevate tegemistega kaasa tulnud ja toiduteemadel kaasa mõelnud.

Kohtumiseni uutel üritustel!

Küpsetamiskoolitus

2022 toiduteemalised ettevõtmised ehk Vormsi Kra:m

- Korraldatud on 10 taluturgu ja üks jõululaat. Taluturud jätkavad 2023. aastal ja oodatud on kõik müüjad igal kolmandal laupäeval.
- Toimunud on üle 15 koolituse ja õpitoa. Uueks aastaks on ootel teist sama palju koolitusi veel.
- Koos tehti ja pakuti süüa suvisel Vormsi Vaibi toidualal.
- Toimunud on seitse imelist ja omanäolist kogukonna (või miks mitte ka sõprade) õhtusööki. Loodame, et ühisest õhtusöögist on saamas meie saare uus traditsioon ja et kätt proovivad nii kogened kui uued tegijad.
- Septembris käis 24 vormsilast Gotlandi lõikusfestivalil, et korjata naabersaarelt uusi ideid. Lisaks tekkis mõte, et kas Gotlandiga saaks tihedamat koostööd arendada. Sihiks on uued saared.
- Vormsi on saanud endale uue brändi, mida on juba tutvustatud ja uuel aastal soovetakse see kõikide vormsilasteni viia, et sellest saaks meie märk.
- Käima on läinud Vormsi laste toiduhuviring. Tehtud on nii ise süüa, kui käidud Haapsalus Diedrich'i kohvikus vaatamas, kuidas

profiid seda teevad. Huviringi raames on igas kuus uus teema/tooraine, millega siis ühel või mitmel kohtumiskorral tutvustatakse.

- Saarele on hangitud kolm väli telki 3,5x4 m, laadalaudu ja -toole, gaasiga wokpann, 75 klaaspokaali rahvamajja, kolm suurt potti. Kõik ikka selleks, et saare rahvale rohkem võimalusi pakuda. Neid saab laenata igaüks, tuleb lihtsalt julgelt küsida.
- Kahe MTÜ ja ühe FIE alt on kirjutatud seitse projekti rahataotlusteks: kaks LEADER meetmesse, neli KOPI ja üks Vormsi Vallavalitsusele. Kuue projekti vastused on käes, neist üks negatiivne. Rahastust oleme saa-

nud u 75 000 € (LEADER 64 000 €, KOP u 10 000 € ja Vormsi vald 300 €), Üks taotlus saab vastuse veel uuel aastal. Omaosaluse ehk 10% katmisel on aidanud Vormsi uue brändingu sünnil Vormsi vald 2000 €, Vormsi e-poe loomist Vormsi käsitööselt 1000 € ja vormsilased ise koolituste osalusudega.

- Valla eestvedamisel on toimunud esimene ühisköögi kohtumine. Mis oma algupäralt ei ole üldse MTÜ Vormsi Kraami idee, aga idee on nii hea, et kindlasti on plaan sellele kaasamõtle misega panustada ka edaspidi.

Taluturg külamajas

Kõrgpeenra koolitus

Naiskodukaitse aktiivne aasta

RIIMA KOCH,
NAISKODUKAITSE VORMSI JAOSKONNA ESINAIN

16. märtsil 2022 taasloodi Naiskodukaitse Vormsi jaoskond. Kümme aktiivset naist olid olemas, et see suur samm ette võtta. Kui praegu meie esimese aasta tegevusele tagasi vaadata, siis oleme tõesti palju jõudnud teha.

Kohe alguses ruttasid agaramad liikmed BVÕ-si ehk baasväljaõppe kursusi läbima, et võimalikult kiiresti naiskodukaitse tegevusse panustada. Meie liikmed on juba osalenud kriisiõppusel. Üleeestilisel esmaabi erialavõistlusel 3. koha saanud Lääne ringkonna

naiskonnas oli ka Vormsi esindaja. Kuna elame saarel, siis peaksimegi hakkama saama enamuse ettetulevate kriiside ja probleemidega. Teeme praegu aktiivselt koostööd meie päästekomando, valla kriisikomisjoni ja noorteorjanisatsiooniga Vormsi Viikingid.

Viisime ennast kurssi ohutushoiu praktilise poolega, oleme teinud tutvust erinevate relvadega. Evakuatsiooniõppuse tulemusena sai loodud oma saare mini-evakuatsioonigrupp – ikka selleks, et ise võimalukult palju osata ja kriisiolukordades toime tulla. Kriisis toimetulekuks loodud „Ole valmis“ äppi oleme tutvustanud saare eakatele ja tervele kogukonnale. Sinilillekampania on Vormsil toimunud juba mitmeid aastaid.

Loodame et jõudu ja indu jätkub ka edaspidiseks.

Naiskodukaitsjad Vormsi Päästekomando päästjatega, kellelt õpiti ohutushoiu mooduli praktilist poolt, tutvuti tulekustutitega ja kustutati tuld. Foto Veronika Isberg

Yngve Rosenblad Vormsi laadaleti juures ja Talharpa Noored Mardilaada pealaval. Fotod Sandra Urvak

Tallinna Mardilaadast ja pärimusest

KRISTINA RAJANDO, VORMSI KÄSITÖÖ SELTS

3.-6. novembrini oli Tallinnas Mardilaat, kus oli kohal ka Vormsi. See on oodatud sündmus, kuhu kogunevad meistrid üle Eesti, et vahetada kogemusi ja esitleda parimat käsitööd.

Mõistagi pole käsitöö ju mitte ainult materiaalne saadus, vaid ka vaimne kultuuripärand, mis annab kogukonnale identiteedi ja loob võimalused edasikestmiseks.

Selles rohkes rahvakultuurilises koosluses oli Vormsi kogukonna esindus väga tähelepanuväärne ja mitmekülgne.

Vormsi Käsitöö Seltsi ekspositsioon näitas rikkalikku kogumit traditsiooni hoidvast käsitööst, mida rõõmsalt

tutvustasid rahvarõivastes Marju Tamm, Yngve Rosenblad, Tatjana Sääs, Johanna-Liisa Müürisepp ja Sirje Veedler. See kõik jäi silma Mardilaada korraldustoimkonnale, kes pärjas meid austava tiitliga „Parim väljapanek“. Olime märgatud ja hinnatud ka küllastajate hulgas, nii mõnigi tuli laadale eeskätt just Vormsi käsitööd uurima ja ostma.

Mardilaadal toimus seminar „Milleks meile käsitöö?“, kus

mõitisklesid erinevate eluvaldkondade spetsialistid käsitööhäraduse tähtsusest. Viiest, hoolega valitud spetsialistist, esinesid ettekandega ka kaks vormsilast: OSKA peaanalüütik Yngve Rosenblad „Kas tuleviku tööturul leidub käeliste oskustele kohta?“ ja anestezioloog Andreas Elme „Arsti kätetöö on käsitöö“. Yngve sõnul ei ole vajadus käeliste oskuste järele kuhugi kadunud. Umbes 63% Eesti töötajatest teeb tööd, mis eeldab häid käelisi oskusi. Täpsemalt on võimalik kuulata veebis: folkart.ee/kasitööhäraduse-seminar-milleks-meile-kasitöö/

Mardilaada teemaks oli „Pealekasv“ ja keskpunktis seega

lapsed ja noored. Laadapäevade kõige pidulikumal hetkel, reedeõhtusel „Käsitöö ööl“, astusid pealavale rahvarõivastes meie Vormsi Talharpa Noored: Katariina Kõiveer, Gertlin Kanarbik, Marilyn Juhkam, Liise Varblane ja juhendajad Age Kõiveer ja Helle Suurlaht. Tüdrukud tutvustasid publikule nii *talharpa*’t kui ka oma rahvarõivaid ja loomulikult mängisid kaasahaaravalt oma pillidel. Taaskord oli põhjust rõõmustada saare rikka pärandi ja noorte üle, kes sellest väga hoolivad!

Pärimus on elav kogemus. Iga järgnev sugupõlv on seda täiendanud. Pärimusmaailmas on võimalik tunnetada enda

seost kõigi teistega, ühtekuuluvustunnet. Ja kõneledes kõige ühtsusest, on pärimus samas täiesti omanäoline.

Pärimus on teekond, mida saadab nii silmaga nähtav kui nähtamatu ja sõnastamatu. Ja ehkki see on igäihe oma tee, rändame ometi nende seltsis, kes on olnud enne meid. Igäüks meist avastab pärimusmaailma omal moel ja leiab just seda, mida tema otsib ja vajab. Ja see on ülim, mida pärimuskultuur võib meile pakkuda. Nagu allikas, millele tuleme janu kustutama, otsides oma elu erinevatel etappidel tuge, inspiratsiooni ja teetähiseid.

Olavipäeva musikaalne kohvipaus talumuuseumis. Foto Egon Erkmann

Mälukirstu avamisaasta

ELISABETH HEDFORS

Kui naine abiellus talupojaajastu Vormsil, pidi ta kolima oma abi-kaasa tallu. Enne pulmi tegeles ta pikalt linade, tekkide, riiete ja muu vajaliku kudumise ja õmblemisega, et tal oleks võimalikult palju väärtuslikku, millega täita oma pruudikirstu.

Pulmade ajaks viidi kirst mehe tallu ja nii need punaseks värvitud kirstud liikusid talude ja külade vahel. Kirstude sisu sai pulmade ajal lahti pakitud ja läbi vaadatud. See, mida kohe ei hakatud kandma või kasutama, jäi kirstu, et hiljem võtta kasutusele kulunud riiete ja kangaste asemel. Ei tea, kas naine mõnikord avas oma kirstu salaja, et tunda lõhna kodust, emast, isast ja lapsepõlve mälestustest, mille ta maha jättis...?

Aasta tagasi sündis idee, mis sai nimeks Öppna Ormsö-kistan!/Avagem Vormsi kirst!. Meie nägime seda punast Vormsi kirstu kui Vormsiga seotud mälestuste ja kogemuste sümbolit ja metafoori. Idee arenes edasi ja unistasime üheskoos päevast, mil kõik, kes armastavad seda saart, võiksid kohtuda Vormsil, et jagada mõtteid ja kogemusi ning mõtiskleda Vormsi omapära üle.

Kultuur on palju enam kui

lihtsalt esemed, muusika ja laulud. Kultuur on ennekõike suhted inimeste vahel. Selleks, et suhelda, on vaja kaaslast. Ühel ilusal suvepäeval toimuski suur kohtumispäev Vormsi talumuuseumis. Saime kõik uusi tutvavaid, jagasime mõtteid, arutlesime väikestel ja suurematel teemadel ning sündis uusi ideid. Päev lõppes õhtusöögi, muusikaliste etteastete ning ühise laulmisega. Meid oli palju ja kohtumine toimus kolmes keeles – eesti, rootsi ja inglise keeles.

Praegu tegeleme tekkinud mõtete ja ideede korrastamisega, mida tahame peagi avaldada. On talv ja töörühma liikmed on hetkel laiali mööda Eestit ja Rootsit. Teeme plaane tulevaseks suveks ja loodame kohtuda uuel aardeid-täis-kirstu-päeval talumuuseumis.

Kuni taaskohtumiseni soovime kõigile häid jõule ning rahu ja rõõmu täis uut aastat!

Tee tulevikku on minna edasi!

TORBJÖRN HELGESSON, VKÜ ESIMEES

Mööduval aastal oli Vormsi Kodukandi Ühingu (VKÜ) hallatavas Vormsi Talumuuseumis fantastiline hooaeg, kus käis palju küllastajaid meie näitustel ja töötubades nii lastele kui täiskasvanutele.

Talumuuseumis korraldati erilise teemapäev Öppna Ormsö-kistan!/Avagem Vormsi kirst!, mis tõi kokku saare inimesed – nii püsielanikud kui suvised – vestlema ja lugusid vahetama Vormsi

teemal. Samuti oli see edukas viis üksteisega tutvumiseks.

Olavipäeva traditsioonilist kohvipausi talumuuseumis ise loomustas seekord eesti-rootsi lauludega muusika.

Meie, kes me muuseumiga tegeleme, plaanime juba järgmist hooaega uute näituste ja tegevustega. Samuti loodame, et järgmisel aastal on meie kaunil saarel palju küllastajaid, sest tulevikku on vaid üks tee – ikka edasi!

Vormsi Kodukandi Ühingu juhatus soovib kõigile vormsilastele häid jõule ja edukat uut aastat!

Line-tants kantripeol. Foto Meeme Veisson

Kantripidu Butiigi prouadelt

RIIMA KOCH, SELTSING BUTIIK

26. novembril toimus rahvamajas kantristiilis tantsuõhtu, mille korraldas seltsing Butiik.

Õhtut juhtis pikaage pulmaisa ja ürituste korraldamise kogemustega Urmas Naudre, *line*-tantsu esitasid ja õpetasid Laura Öövel ja meie oma pikaagne saarepiiga Külli Kivi, SOS-baariga oli kohal Magnushofi perenaine Sirje Veedler, muusika eest hoolitsesid Urmo Soe ja Imre Nõmmik. Riina ja Taavi Jaaniste töid rahvamaja nurka põhupallid, et luua meeleolu ja teha temaatilisi fotosid. Nii, sõbralikult kõik koos, see ettevalmistus käis.

Osavõtjaid oli, kuid oleks võinud rohkemgi olla. Kuid jah, kaua pole selliseid üritusi korraldatud... Üllatav oli, et kuigi me seda üritust perepeona ei reklaaminud, oli osavõtjaid igast vanusest. Aga kas nüüd

15aastased tahavad just 60aastastega koos pidu pidada on iseasi. Uuele kultuuritöötajale saan aga nähtu põhjal kinnitada, et ka noortele on oma pidusid vaja!

Seltsing Butiik sai alguse 2022. aasta kevadel. Alustasime taaskasutuse propageerimisega, et natuke vähem riideid ja jalatseid rändaks prügis ja need leiaksid tee uuesti kellegi garderoobi või ümbertehtult täiesti uueks rõivatükiks. Kuna nelja daami koostöö hakkas algusest peale hästi laabuma, siis arvasime, et võiks ju veel midagi toredat koos teha.

Meie enda sõpruskond oli selleks ajaks juba nii suureks paisunud, et kellegi juurde koju või sauna me enam ära ei

mahtunud. Seepärast tuligi mõtte teha oma sõpruskonnale ja Butiigi tegevuse toetajatele tänuüritus. Kuna olime ennegi oma koosviibimistel teinud erinevaid mänge ja viktoriine, siis lisasime Butiigi ametliku hooaja lõpupeole moedemonstratsiooni, mis nii esinejad kui ka vaatajad väga elevile ajas. Kuna seegi ettevõtmine kukkus hästi välja, siis tuli mõtte teha üks tore pidu kõigile soovijatele. Peo teemaks valisime kantri, sest kaabusid ja kübaraid, rääkimata teksadest, leidub kappides ju ikka. Nii sündiski kantristiilis tantsuõhtu.

Kuna Vormsi vallavalitsus andis meile raha kahe peo korraldamiseks, siis mõtted liiguvad veebruarikuus korraldatava peo teema suunas. Võib-olla siis midagi sõpruse ja armastusega seoses...

Sündmused

Kavas võib tulla muudatusi, uuendatud sündmuste infot saab kodulehelt vormsi.ee/sundmused

Detsember

R, 16.12 kl 15.30–17.30 kooli jõululaat Vormsi lasteaia hoovis

R, 16.12 kl 17–21 väarikate jõulupidu rahvamajas. Kaetud on lauad, kõlab muusika ja külla tuleb jõuluvana. Oma tulekust anna teada telefonil 5303 5222 või e-kirjaga janika@vormsi.ee. Kui vajad abi transpordiga, anna sellest registreerumisel teada!

R, 16.12 kl 19–21 Vormsi valgete kinnaste kudumise kursus vallamajas käsitöötas

L, 17.12 kl 11–14 jõuluturg ja töötoad rahvamajas. Talu- ja käsitöökaupade müük. Piparkookide ja vorstikeste töötuba (5 €/in), Rutt ja Sirje. Lastele kingituse kaunistamise võimalus (laud+materjal+juhendaja).

L, 17.12 kl 12–12.30 Vormsi Näiteringi lasteetendus „Teistmoodi jõulud“ rahvamajas

L, 17.12 kl 14–16 laua jõulukaunistuse valmistamise töötuba (eelregistreerimisega) rahvamajas. Registreerumine karina@vormsi.ee

L, 17.12 kl 16–18 jõulupärja valmistamise töötuba (eelregistreerimisega). Registreerumine karina@vormsi.ee

L, 17.12 kl 20–20.30 Vormsi Näiteringi etendus „Jõulud Vormsil vol 2“ rahvamajas

Laupäeval,

17. dets kl 20.30

Vormsi jõulutrall

Audru Jõelaevanduse

Pundiga rahvamajaa.

Võta peolauale kaasa

head-paremat!

11–13 laua jõulukaunistuse valmistamise töötuba (eelregistreerimisega) rahvamajas. Registreerumine karina@vormsi.ee

E, 19.12 kl 15–17 lasteaia jõulupidu

T, 20.12 kl 17.30–19 kooli jõulupidu

K, 21.12 kl 10–11 koolirahva jõuluju-malateenistus Püha Olavi kirikus

K, 21.12 kl 11.30–14.30 päkapikud viivad jõulutervitusi küladesse. Buss sõidab külakeskustesse, kus kohale-tulnutele pakutakse glögi, piparkooke, lapsed laulavad jõululaule. Täpne ajakava selgub.

L, 24.12 kell 17 jõuluõhtu jumalateenistus Püha Olavi kirikus

P, 25.12 kell 11 esimese jõulupüha jumalateenistus Püha Olavi kirikus

Palju õnne!

Vormsi väarikad sünnipäevalapsed

Oktoober

REIN BENNO **83**
GENNADI LEVOŠKIN **79**
MILVI MÜÜRISIPP **76**
RÜÜD KAMARIK **76**
OLAVI ALEKSANTERI RAITOLEHTO **75**
MIHKEL KOPPEL **74**

November

TEET JÕERÜÜT **81**
HEINO MARIPUU **72**
GERDA PIIRSAU **71**

VORMSI MÄLUMÄNGUD

Kõrts
KROG
N°14
REGISTREERIMINE JA INFO:
vormsisport@gmail.com
5141418
Mängu viib läbi:
Meelis Mägi

ÕLED OODATUD VÄÄRIKATE

JÕULU-PEOLE

Reedel, 16. detsembril
kell 17.00
Rahvamajas

Anna enda osalemisest teada sotsiaaltöötaja telefonil
53035222 või e-postile janika@vormsi.ee